

«В» _____ 2023 г.

Луцьк – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка безпеки праці» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 263 Цивільна безпека

Розробники:

Ярослав ЛЯШОК, д.е.н., професор кафедри управління управління гірничим виробництвом і охорони праці

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління гірничим виробництвом і охорони праці

Протокол № 1 від «04» вересня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією з галузі знань 26 Цивільна безпека

Протокол № 1 від. «07» вересня 2023 р.

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	5	
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	150	
лекції:	32	6
практичні заняття:	32	4
лабораторні заняття:	-	-
семінари:	-	-
самостійна робота:	86	140
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Викладач Ляшок Ярослав iaroslav.liashok@donntu.edu.ua	Олександрович:

Передумови для вивчення дисципліни: розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Економіка безпеки праці» є підвищення якості підготовки фахівця в галузі забезпечення безпечних умов праці за допомогою вивчення:

- економічних законів, що діють в рамках організації;
- економічних методів управління безпекою праці в організації;
- методів планування і механізмів реалізації заходів з безпеки праці;
- методики розрахунку економічної ефективності.

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК09. Навики здійснення безпечної діяльності.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

ФК16. Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.

Програмні результати навчання:

ПРН07. Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

3. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати:

- причини травм на виробництві та професійних захворювань;
- соціальне та економічне значення охорони праці;
- мати уявлення про основи економіки охорони праці;
- сутність і види заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
- порядок формування фондів охорони праці;
- основні джерела фінансування заходів з охорони праці;

- порядок фінансування запобіжних заходів за рахунок позабюджетних коштів;
 - мати уявлення про основні елементи економічного механізму регулювання охорони праці;
 - види компенсацій за роботу у важких, шкідливих і небезпечних умовах праці;
 - види пільг за роботу в несприятливих умовах праці;
 - види і порядок притягнення до відповідальності за порушення вимог охорони праці;
 - мати уявлення про економічну природу соціального страхування;
 - учасників обов'язкового соціального страхування, їх права та обов'язки;
 - залежність класу професійного ризику від виду економічної діяльності;
 - правила встановлення страхових тарифів;
 - умови і порядок надання знижок і надбавок до страхового тарифу;
 - граничні розміри знижок і надбавок;
 - найменування страхових показників і порядок їх розрахунку;
 - правила надання знижок і надбавок;
 - терміни подачі і терміни розгляду документів для надання знижки або надбавки;
 - природу виникнення збитку від виробничого травматизму і професійної захворюваності;
 - теоретичні підходи до оцінки збитку;
 - види шкоди, що виникають в результаті нещасного випадку на виробництві;
 - порядок розрахунку запобігання шкоди;
 - види матеріальних втрат від виробничого травматизму;
 - загальні підходи до вивчення ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
 - суть наукової, соціальної, економічної та технічної ефективності заходів;
 - основні показники та стадії економічної ефективності заходів;
 - джерела відомостей про основні вступні показники для визначення економічної ефективності заходів;
 - методи розрахунку соціального та економічного ефекту заходів щодо поліпшення умов праці;
 - види розрахункових соціальних показників;
 - сутність і значення показників рівня виробничого травматизму та професійної захворюваності;
 - джерела отримання економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
 - підходи до розрахунку загальної економії;
 - алгоритм розрахунку економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
 - послідовність оцінки соціально-економічної ефективності заходів;
 - склад експлуатаційних витрат на заходи;
 - показники абсолютної і економічної ефективності заходів;
 - нормативний термін окупності капітальних вкладень.
- На основі одержаних знань з курсу студент буде вміти:
- аналізувати склад елементів соціальної і економічної ефективності охорони праці;
 - користуватися методикою планування заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
 - володіти навичками складання плану проведення і фінансування заходів щодо поліпшення умов праці;
 - визначати питому вартість і відносну ефективність використання засобів захисту;
 - визначати клас професійного ризику, розмір тарифу з урахуванням пільг;
 - визначати розмір страхового тарифу з урахуванням знижки або надбавки;
 - володіти навичками складання документів для подання до Фонду соціального страхування з метою отримання знижки до страхового тарифу;
 - визначати розмір збитку від виробничого травматизму і професійних захворювань;
 - вибрати з усіх показників найбільш значущі для оцінки соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
 - застосовувати методи обчислення соціального і економічного ефекту;

- визначати загальну економію від заходів щодо поліпшення умов праці;
- визначати відносну економію і абсолютну економічну ефективність заходів, термін окупності капітальних вкладень;
- володіти навичками складання алгоритму оцінки соціально-економічної ефективності заходів.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- доповіді на практичних заняттях;
- розрахункові роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах (семінарах та конференціях);
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи та оцінювання виконання відповідних робіт.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю здійснюється у фронтальній, груповій, індивідуальній формах, перевірки виконання ситуативних та розрахункових задач тощо. Тестовий контроль проводиться на практичних заняттях. Семестровий контроль проводиться у формі письмового іспиту.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Максимальний бал, що може отримати студент за результатами поточного контролю дорівнює 40 балів. За наявності помилок або при несвоєчасному виконанні оцінка знижується до 60% від максимальної. Виконання практичної роботи оцінюється викладачем з урахуванням активності студентів на практичному занятті (під час обговорення загальної проблеми, розв'язування завдань з їх обговоренням).

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту в обсязі навчального матеріалу і в терміни, встановлені навчальним планом. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів робіт відповідно до розподілу балів, які отримують студенти:

Денна форма:

Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7	Пр. 8	Інд. завдання	Поточний контроль	Іспит	Макс. бал
4/2,5	4/2,5	4/2,5	4/2,5	4/2,5	4/2,5	4/2,5	4/2,5	8/4	40/24	60	100

Заочна форма:

Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Інд. завдання	Поточний контроль	Іспит	Макс. бал
8/4,8	8/4,8	8/4,8	8/4,8	8/4,8	40/24	60	100

Примітка: Пр.1, Пр.2 і т.д практичні роботи;

Схема оцінювання застосовується з урахуванням вимог Положення про організацію освітнього процесу. Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	Для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре

60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Основні теоретичні положення економіки безпеки праці

Тема 2. Заходи щодо поліпшення умов і охорони праці: планування, джерела фінансування.

Тема 3. Економічний механізм управління охороною праці

Тема 4 Економічна сутність обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Тема 5. Економічні стимули створення безпечних умов праці з боку держави

Тема 6. Економічна оцінка збитку від виробничого травматизму і професійної захворюваності

Тема 7 Методологічні питання визначення ефективності заходів щодо поліпшення умов праці

Тема 8 Розрахунки соціального і економічного ефекту заходів щодо поліпшення умов і охорони праці

Тема 9 Оцінка соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці

6.2. Тематики практичних занять

№ з / п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
1	Тема 1. Основні теоретичні положення економіки безпеки праці	4	
2	Тема 2. Заходи щодо поліпшення умов і охорони праці: планування, джерела фінансування.	4	1
3	Тема 3. Економічний механізм управління охороною праці	4	1
4	Тема 4 Економічна сутність обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	4	
5	Тема 5. Економічні стимули створення безпечних умов праці з боку держави	4	
6	Тема 6. Економічна оцінка збитку від виробничого травматизму і професійної захворюваності	4	1
7	Тема 7. Методологічні питання визначення ефективності заходів щодо поліпшення умов праці	4	
8	Тема 8. Розрахунки соціального і економічного ефекту заходів щодо поліпшення умов і охорони праці	4	1
	Усього годин:	32	4

6.3. Тематики лабораторних занять

Не передбачені планом

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
1	Тема 1. Основні теоретичні положення економіки безпеки праці	10	16
2	Тема 2. Заходи щодо поліпшення умов і охорони праці: планування, джерела фінансування.	10	16
3	Тема 3. Економічний механізм управління охороною праці	10	16

4	Тема 4 Економічна сутність обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	10	16
5	Тема 5. Економічні стимули створення безпечних умов праці з боку держави	9	15
6	Тема 6. Економічна оцінка збитку від виробничого травматизму і професійної захворюваності	9	15
7	Тема 7. Методологічні питання визначення ефективності заходів щодо поліпшення умов праці	9	15
8	Тема 8. Розрахунки соціального і економічного ефекту заходів щодо поліпшення умов і охорони праці	9	15
9	Тема 9. Оцінка соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці	20	16
	Усього годин:	86	140

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни заплановано навчальним планом і включає підготовку студентами реферату з обраної теми.

Тематика рефератів:

1. Економічні та соціальні проблеми охорони навколишнього середовища
2. Технічний прогрес як джерело соціально – екологічних проблем
3. Охорона жіночої праці, як основа відтворення здорових трудових ресурсів.
4. Еколого-економічний підхід до діяльності підприємства.
5. Травматизм та профзахворювання на підприємстві, шляхи їх зниження.
6. Вплив умов праці економічні показники діяльності підприємства.
7. Безпечні технології у ринковій економіці.
8. Атестація робочих місць, порядок її проведення та її значення.
9. Вплив на продуктивність умов праці для підприємства.
10. Досвід зарубіжних країн щодо створення сприятливих умов праці на підприємствах.
11. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
12. Вдосконалення умов праці на підприємстві..
13. Управління охороною праці на підприємстві.
14. Економічні методи управління умовами та охороною праці.
15. Травматизм і захворювання на виробництві.
16. Страхування виробничих ризиків.
17. Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
18. Сучасна економіка умов і охорони праці.
19. Удосконалення механізму витрат, пов'язаних з поліпшенням умов праці.
20. Економічне стимулювання підприємств, спрямоване на поліпшення умов праці.
21. Економічна відповідальність підприємств за порушення нормативних актів про охорону праці.
22. Світовий досвід управління умовами та охороною праці.
23. Фінансування заходів щодо поліпшення умов і охороною праці.
24. Вплив ринкових відносин в економіці на стимулювання поліпшення умов і охорони праці (досвід західних країн).
25. Методи оцінки стану умов праці.
26. Стимулювання природоохоронної діяльності підприємств.
27. Охорона праці та соціальний захист в Україні: стан, проблеми, перспективи
28. Система соціального захисту від професійних ризиків
29. Фінансування заходів з поліпшення умов охорони праці
30. Планування та стимулювання діяльності з охорони праці.

7. Література

7.1. Основна

1. Гогіташвілі Г. Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами : Навч. посібник / Г. Г. Гогіташвілі, Є.-Т. Карчевські, В. М. Лапін. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
2. Романчук А. А. Системный менеджмент охраны труда на предприятии. Модели управления : Инф. пособие. Часть 1. / А. А. Романчук. – Ильичевск, 2010. – 236 с.
3. Соціально-економічні основи охорони праці: Навч. посібник / Калда Г.С., Соколан, Ю.С., Паршенко К.А. – Хмельницький: ХНУ, 2017. – 149 с.
- 4 Конспект лекцій «Економіка охорони праці та техногенної безпеки» (для студентів 5 курсу денної форм навчання спеціальності 8.17020201 «Охорона праці (за галузями)»). Укл.: Г. Г. Соболева. – Харків: ХНУМГ, 2015 – 103 с.

7.2 Допоміжна

- 1 Дорогунцов С. І. Економіко-правові і екологічні засади приватизації потенційно небезпечних підприємств. / С. І. Дорогунцов, А. В. Степаненко, В. В. Ковтун. – Київ.: Логос, 2008. – 175с.
- 2 Дорогунцов С. І. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. / С. І. Дорогунцов, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – Київ.: СТАФЕД-2, 2010. – 143с.
- 3 Дорогунцов С. И. Управление техногенно-экологической безопасностью в контексте парадигмы устойчивого развития: концепция системнодинамического решения. / С. И. Дорогунцов, А. Н. Ральчук. – Киев.: Наукова думка, 2002. – 200с
- 4 Швайка Л. А. Планування охорони праці на підприємствах: Навч. посіб. – Львів: Новий Світ-2000, 2004.
5. Шевчук В. Я. Основи охорони праці. / В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин. – Київ.: Генеза, 2007
6. Шмален Г. Основи проблеми економіки підприємства. Посібник (переклад з німецького). / Г. Шмален. – М.: ФИС, 1996.

7.3. Методична

1. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Економіка безпеки праці» для студентів спеціальності 263 Цивільна безпека [Електронний ресурс] / Н.Ю. Ляшок – Луцьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2023. – 34 с. (у розробці).

8. Інформаційні ресурси

1. ISO 45001 Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці
2. Офіційний сайт ISO [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.iso.org>
3. <http://www.kmu.gov.ua/>. – Урядовий портал : Кабінет Міністрів України
4. mlsp.gov.ua. – Міністерство соціальної політики України
5. dsp.gov.ua – Державна служба України з питань праці
- 6 <http://orb.org.ua>. – Державна електронна бібліотека з питань безпеки виробництва, охорони і гігієни праці.